

Sabâ Aşîrân Makamı Seyri

İstanbul Belediyesi Konservatuvarı (Darül-Elhan) Türk Musikisi Talebe Cemiyeti

Ahmet Şefik Gürmeriç

[1904 - 1967]

Usûlü : S o f y a n

Sabâ Aşîrân Makamı

a) Durağı: Hüseyîni Aşîrân perdesidir.

b) Seyri: İnici-çıkıcıdır.

c) Dizisi: Yerindeki Sabâ makamı dizisine Hüseyîni Aşîrân perdesindeki (yerinde) Hüseyîni Aşîrân makamı dizisinin bir kısmının eklenmesinden meydana gelmiştir.

d) Güçlüsü: Giriş seyrinde hâkim olan Sabâ makamıdır. Bu yüzden Sabâ makamının güçlüsü olan Çargâh perdesi, bu makamın da güçlüsüdür. Üzerinde Zirgüle'li Hicaz çeşni ile makamın yarım kararı yapılır.

e) Asma Karar Perdeleri: Sabâ'daki gibi en önemli asma kararlar Segâh, Dügâh ve Rast perdelerinde yapılır. Dügâh perdesi hem Sabâ dizisinin karar perdesi, hem de Hüseyîni Aşîrân dizisinin güçlüsü olması dolayısıyla çok önem taşır. Üzerinde hem Sabâ hem de Uşşak çeşni vardır. Makamı meydana getiren ikinci dizi, Hüseyîni Aşîrân dizisidir. Burada da Nevâ'da Rast'lı, Çargâh'da Çargâh'lı ve Pencgâh'lı, Segâh'da Segâh'lı ve Ferahnâk'lı veya Segâh üçlüsü ile, Rast'ta Rast'lı, Irak'ta Segâh'lı asma kararlar yapılabilir. Ayrıca istenirse Yegâh perdesine Rast çeşniyle düşülebilir.

f) Donanımı: Sabâ makamı gibi si için koma bemolü, re için bakiye bemolü donanıma yazılır. Gerekli değişiklikler eser içinde gösterilir.

g) Perdelerin T.M.deki isimleri: Pestten tize doğru: Hüseyîni Aşîrân dizisi; Hüseyîni Aşîrân, Irak, Rast, Dügâh, Segâh, Çargâh, Nevâ, Hicaz, Hüseyîni veya Dik Hisar. Saba dizisi; Dügâh, Segâh, Çargâh, Hicaz, Dik Hisar, Acem, Gerdâniye, Şehnâz, Tiz Segâh ve Tiz Çargâh'dır.

h) Yeden'i: Portenin altındaki re Yegâh perdesidir.

ı) Genişlemesi: Sabâ Aşîrân makamı oldukça geniş bir seyir alanına sâhip olduğundan, ayrıca genişletilmemiştir.

Seyri:

Yerindeki Sabâ makamı dizisi ile güçlü Çargâh perdesi civârından seyre başlanır. Sabâ makamı dizisinde karışık gezinildikten sonra, Çargâh perdesinde yarım karar yapılır. Yine karışık gezinilerek ve asma kararlar da gösterilerek, Dügâh perdesinde Sabâ makamı sona erdirilir. Daha sonra yerinde Hüseyîni Aşîrân dizisinin kullanılan kısmına geçilir. Bu dizide de karışık gezinilip, asma kararlar gösterildikten sonra, Hüseyîni Aşîrân perdesinde Uşşak çeşniyle tam karar yapılır.

S o f y a n U s û l ü

*) Dört zamanlıdır.

*) İki tane iki (2 + 2 = 4) zamanın veya iki Nîm Sofyân'ın birleşmesinden meydana gelmiştir.

*) 4/8'lik ve 4/4'lük iki mertebesi varsa da, 4/4'lük ikinci mertebe daha çok kullanılmıştır.

*) Pışrevlerde, İlâhîlerde, şarkılarda, türkülerde, oyun havalarında, kısaca özel usûl mecburiyeti olmayan hemen her formada kullanılmıştır

Sofyan D a r b U s û l ü

1 . Darb :

(Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]

2 . Darb :

(Te) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]

3 . Darb :

(Ke) / [1 Zamanlı ve Zayıf]